

МЕДИЦИНСКИ УНИВЕРСИТЕТ – СОФИЯ

ЦЕНТЪР ПО ЕЗИКОВО ОБУЧЕНИЕ, ФИЗИЧЕСКО ВЪЗПИТАНИЕ И СПОРТ

СЕКТОР „БЪЛГАРСКИ ЕЗИК“

ПРОГРАМА ЗА ОБУЧЕНИЕ ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК НА ЧУЖДЕСТРАННИ СТУДЕНТИ ПРЕЗ ПОДГОТВИТЕЛНАТА ГОДИНА В МЕДИЦИНСКИ УНИВЕРСИТЕТ - СОФИЯ

(подготовка за следване с работен Български език)

ОДОБРЯВАМ

ДИРЕКТОР НА ДЕОС

/Проф. П.Балканска, дм/

За учебната 2021/2022

Общ брой часове – **1000 часа**

През зимния семестър се изработват **650 часа**, от които:

- 610 часа упражнения (15 седмици по 30 часа седмично);
- 30 часа изнесено обучение;
- 10 часа семестриален писмен и устен изпит

През летния семестър се изработват **340 часа**, от които

- 40 часа лекции биология;
- 40 часа лекции химия;
- 30 часа лекции специализиран български език;
- 210 часа упражнения специализиран български език;
- 10 часа изнесена езикова практика;

10 часа комбиниран изпит.

Вид на обучението: интензивно.

Цели на обучението:

1. Да се създадат основни знания и умения за говоримо и писмено използване на съвременния български език.
2. Да се положат основите на обучението в областта на научния стил и терминология на базата на материали по биология и химия с цел приравняване на знанията на чуждестранните студенти с изискванията на българското средно образование и осигуряване на езикова база за следване в Медицински университет - София.
3. Да се създадат основни знания за България и българския народ в природо-географски, обществено-политически и културно-исторически план.

Принципи на обучението:

1. Граматическа прогресия. Езиковият материал се поднася в поредица от единици, представлящи стройна граматическа прогресия, която разкрива системата на българския език. Спецификата, функцията и смисълът на всяко граматическо явление се разкриват постепенно.
2. Езикът – средство за общуване. Текстовете и упражненията представят българската езикова система в нейната основна комуникативна функция.
3. Ползност. Езиковото обучение има прагматична насоченост към

усвояването на българския език като работен език в следването на чуждестранните студенти в Медицинския университет

Учебници:

Стефка Петрова, Правда Цанкова, Елица Куртева, Кристина Томова, Иван Илиев. Учете български език. Ниво 1, 2А, 2Б. София, 2004.

Павлина Кънчев, Светлана Тодорова. Български език в българска езикова среда. Учебник за чуждестранни студенти в ДЕОСС на МУ-София. София, 2010.

Юлия Антонова, Елга Кирякова, Татяна Накова. Български език. България и българите. Основен курс за чуждестранни студенти. Книга за студента. София. 1997.

Румяна Стоева, Петранка Кръстева – Учебно помагало по български език за чуждестранни студенти / върху материали по анатомия, физиология и обща биология /. София 2006 г.

Павлина Кънчева, Лилия Велкова – Учебно помагало по български език за чуждестранни студенти /върху материали по химия/, Медицинско издателство „АРСО”, София 2006.

Изпити:

В края на зимния семестър се провежда семестриален писмен и устен изпит.

В края на летния семестър се провежда годишен писмен и устен изпит.

Очаквани резултати: След завършване на подготвителния курс се очаква устно и писмено владение на български език на ниво Б2 по Общата европейска езикова рамка и начални познания и умения за използване на медицински научен текст и терминология.

ЗИМЕН СЕМЕСТЪР

УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ НА УПРАЖНЕНИЯТА ПРЕЗ ЗИМНИЯ СЕМЕСТЪР, РАЗПРЕДЕЛЕНО ПО УРОЦИ И СЕДМИЦИ

Седмича	Урок	Учебно съдържание
1	1/ 1 ¹ , 2	<u>Граматика:</u> Фонетична система на българския език. Българска азбука. Отношение между звук и буква в български език. Лични местоимения – именителна форма. Сегашно време на глагола <i>съм</i> . Въпросителни изречения с начална въпросителна дума. Въпросителни изречения с частицата <i>ли</i> . <u>Лексика:</u> Съществителни имена - български антропоними. Имена на страни и континенти. <u>Комуникация:</u> Как се казвате? Откъде сте? Какъв сте?
2	1/ 3, 4, 5	<u>Граматика:</u> Съществително име – род и число. Бройна форма на съществителните имена от мъжки род. Членуване на съществителните имена. Лични местоимения – кратки винителни форми за трето лице единствено и множествено число. Сегашно време на глаголите <i>имам</i> и <i>нямам</i> . <u>Лексика:</u> Съществителни имена на предмети. Съществителни имена на професии. Съществителни имена на националности. Бройни числителни имена (1-100). Бройни числителни имена (100-2 000 000). <u>Комуникация:</u> Какво е това? Колко тетрадки искате? Колко е часът? Какво има в стаята? <u>Преговор.</u> Граматичен тест No1. Колоквиум – теми:

¹ Разпределението на уроците е основано на системата „Учете български език”: нива 1, 2А, 2Б

		„Представяне“; „В света на предметите“ Астрономическо време.
3	1/ 6, 7	<u>Граматика:</u> Показателни местоимения. Спрежение на глагола. Сегашно време. <u>Лексика:</u> Пространствени предлози. Глаголи. <u>Комуникаця:</u> Къде е г-н Марков? Какво правиш?
4	1/ 8, 9, 10	<u>Граматика:</u> Прилагателно име – род, число, членуване, степенуване. Минало и бъдеще време на глагола <i>съм</i> . Бъдеще време на пълнозначните глаголи. Минало свършено време на някои глаголи от II спрежение. <u>Лексика:</u> Прилагателни имена. Редни числителни имена. <u>Комуникаця:</u> Каква е квартирата? Къде беше? Къде ще бъдеш? Какво е времето? II преговор. Граматичен тест No2. Колоквиум – теми: „Жилище”. „Активност”. „Време (сезони)”.
5	1/ 11,14	<u>Граматика:</u> Притежателни местоимения – кратки форми. Мъжколични числителни имена. Лични местоимения – кратки винителни и дателни форми. Да-конструкция. Вид на глагола. <u>Лексика:</u> Фамилни имена. <u>Комуникаця:</u> Коя е тази жена? Какво можете да правите?
6	1/ 12, 13,15	<u>Граматика:</u> Минало свършено време на някои глаголи от I и III спрежение. Минало свършено деятелно причастие. Минало неопределено време. <u>Комуникаця:</u> Наистина ли ме каниш? Какво ще правиш от утре? С какво мога да Ви услужа? III преговор. Граматичен тест No3. Колоквиум – теми: Моето семейство. Дневна програма – вчера, днес, утре.
7	2А/ 1	<u>Граматика:</u> Вид на глагола (финален урок). <u>Комуникаця:</u> Ежедневие. Лексика и Текст: „Езерото Сребърна – чудо на приеудата”.
8	2А/2	<u>Граматика:</u> Минало свършено време (финален урок). <u>Комуникаця:</u> „ Как прекара ваканцията? ” Текст: „Един работен ден”.
9	2А/ 3	<u>Граматика:</u> Лични местоимения – пълни форми. <u>Комуникаця:</u> „Всеки сам трябва да решава съдбата си”. <u>Граматика:</u> Притежателни местоимения – пълни форми. <u>Комуникаця:</u> „Във влака”. Трансформации от пряка в непряка реч – съобщителни изречения.
10	2А/4	<u>Граматика:</u> Повелително наклонение (императив). <u>Комуникация:</u> „ В учебния отдел ”. Трансформации на императив в непряка реч.
11	2А/5	<u>Граматика:</u> Минало страдателно причастие и Причастно-страдателен залог. <u>Комуникаця:</u> „ Ах тези криминални филми ”. IV преговор : Граматичен тест No4.
12	2А/8	<u>Граматика:</u> Минало свършено деятелно причастие. Минало неопределено време (Перфект). Трансформации на съобщителни изречения в минало свършено време. <u>Комуникаця:</u> „ Полиция ”.
13	2А/9 2Б/1	<u>Граматика:</u> Минало несвършено време (имперфект). <u>Граматика:</u> Минало предварително време. <u>Комуникация:</u>

		„Добре дошли в България”
14	2Б/2	<u>Граматика:</u> Бъдеще време в миналото. <u>Текст:</u> „Вълнуващо преживяване край Дунава”. Преговор на българските глаголни времена.
15	2Б/3	<u>Комуникация:</u> „Добър ден, докторе”. <u>Граматика:</u> Безлични изречения. Отглаголни съществителни. Сегашно деятелно причастие.

ЛЕТЕН СЕМЕСТЪР

ЛЕКЦИОНЕН КУРС

Анотация: Лекционният курс включва 15 лекции (30 учебни часа), обединени тематично под заглавието „Скелетът на езика”. Курсът е предназначен за чуждестранни студенти в ЦЕОФВС, които се подготвят за следване на български език. Провежда се през летния семестър на подготовителния курс. Лекциите са насочени тематично към основните въпроси на българската лексика и граматика в специализираните сфери на българския език от областта на природните науки, изучавани в предклиничния период на обучение в Медицинския университет.

ТЕМИ НА ЛЕКЦИОННИЯ КУРС

1. Скелетът на езика – структура и системност в българския език. Класификация на думите в езика като части на речта. Стилистична диференциация – книжовноразговорен стил и научен стил на българския език.
2. Съществително име (Substantivum) в разговорния български език, в природонаучния текст и в терминологията. Граматически категории. Словообразуване. Семантична класификация на съществителните имена в природните науки.
3. Прилагателно име (Adiectivum) в разговорния български език и в природонаучния текст. Граматическа категории. Семантична класификация. Структурни особености на прилагателните имена.
4. Числително име (Numerale) в българския природонаучния текст. Видове числителни имена. Семантика и граматически категории.
5. Местоимение (Pronomen) в българския език и в природонаучния текст. Видове местоимения – форми и значения.
6. Граматическо съгласуване в именната и местоименната система на българския език.
7. Глагол (Verbum). Лични глаголи – граматически категории, форми и значения в българския език и употреби в природонаучния текст.
8. Нелични глаголни форми – видове, граматически характеристики, форми, значения и употреба в медицинската терминология.
9. Наречие (Adverbium). Граматическа характеристика. Структурни и семантични видове. Употреби в природонаучния текст.
10. Предлог (Praepositio). Значения и употреби в българския език. Предлози, представки и терминоелементи в природонаучния текст.
11. Словосъчетание в българския език и в научната терминология. Видове словосъчетания в природонаучния текст. Устойчивост. Глаголно-именни словосъчетания и универбизация.
12. Просто изречение в българския език и в природонаучния текст. Граматически категории на простото изречение. Съпоставка на българския аналитизъм с падежната граматика.
13. Съюз (Coniunctio) и сложно изречение. Видове съюзи според значението им. Видове сложни изречения в природонаучния текст.

14. Научен текст. Реквизити на свързания природонаучен текст. План на текст и ключови думи.

15. Семантично членение на природонаучния текст. Текстът в предклиниката и клиниката.

УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ НА УПРАЖНЕНИЯТА ПРЕЗ ЛЕТНИЯ СЕМЕСТЪР, РАЗПРЕДЕЛЕНО ПО УРОЦИ И СЕДМИЦИ

I седмица

Упражнения за откриване на различни части на речта в текстове по биология и химия. Съпоставка между научен текст и книжовноразговорен текст.

1. Текстове: Нуклеинови киселини. Белтъци.
2. Текстове: Строеж на атома.

II седмица

Упражнения за съществителни имена в текстове по биология и химия - род, число, определителен член. Словообразуване и значение. Сложни съществителни имена.

1. Текстове: Вируси. Прокариотни клетки.
2. Текстове: Периодичен закон и периодична система на химичните елементи.

III седмица

Упражнения за прилагателни имена в текстове по биология и химия - род, число, определителен член, степенуване, граматическо съгласуване. Прилагателни имена за 'форма', 'размери' и 'цвят'. Сложни прилагателни имена.

1. Текстове: Строеж на клетъчната мембрана. Транспорт на веществата през клетъчната мембрана. Мембранни органели.
2. Текстове: Химична връзка.

IV седмица

Упражнения за числителни имена в текстове по биология и химия. Числителни бройни и числителни редни. Названия на цели и дробни числа.

1. Текстове: Гликолиза. Цикъл на Krebs.
2. Текстове: Химични елементи. Прости вещества и съединенията им.

V седмица

Упражнения за местоимения в българския език. Откриване на местоимения в текстове от книжовноразговорния стил и в текстове по биология и химия.

1. Текстове: Осигуряване на клетката с енергия. Роля на АТФ. Дихателни вериги и окислително фосфорилиране.
2. Текстове: Окислително-редукционни процеси. Електролиза.

VI седмица

Упражнения за граматическо съгласуване в именната и местоименната система на българския език в текстове по биология и химия.

1. Текстове: Клетъчно ядро. Структура на хромозомите. Кариотип.
2. Текстове: Скорост на химичните реакции. Катализа. Химично равновесие.

VII седмица

Упражнения за лични глаголи в научния текст. Откриване и наблюдаване на лични глаголи в текста по отношение на граматическите категории: лице, число, време, наклонение и залог на глагола.

1. Текстове: Репликация на ДНК. Транскрипция. Рибозоми и трансляция.
2. Текстове: Дисперсни системи. Истински разтвори. Разтвори на електролити.

VIII седмица

Упражнения за нелични глаголни форми в текстове по биология и химия: сегашно деятелно причастие; минало свършено деятелно причастие; сегашно страдателно

причастие и отглаголно съществително.

1. Текстове: Монохбридно и дихибридно кръстосване. Закони на Мендел.
2. Текстове: Теория за строежа на химичните съединения. Структурна теория.

IX седмица

Упражнения за откриване на различни видове наречия в текстове по биология и химия.

1. Текстове: Хромозомно определяне на пола. Унаследяване, скачено с пола. Скачени гени и кросинговър.
2. Текстове: Алкани. Алкени. Алкини.

X седмица

Упражнения за предлози, глаголни представки и терминоелементи в текстове по биология и химия.

1. Текстове: Генни и хромозомни мутации.
2. Текстове: Арени (ароматни въглеводороди).

XI седмица

Упражнения за словосъчетания в текстове по биология и химия: именни и глаголно-именни словосъчетания. Трансформации на глаголно-именни словосъчетания в лични глаголи.

1. Текстове: Клетъчен цикъл. Митоза. Мейоза.
2. Текстове: Хидроксилни производни на въглеводородите.

XII седмица

Упражнения за просто изречение в текстове по биология и химия - главни и второстепенни части.

1. Текстове: Гаметогенеза. Оплождане.
2. Текстове: Амини.

XIII седмица

Упражнения за сложно изречение в текстове по биология и химия. – сложно съчинено и сложно съставно изречение.

Видове връзки.

1. Текстове: Зародишно развитие на животните и човека.
2. Текстове: Карбонилни производни на въглеводородите. Алдехиди и кетони.

XIV седмица

Упражнения за написване на кратък и разширен план на текст. Упражнения за откриване на ключови думи в текстове по биология и химия и търсене на информация чрез ключови думи.

1. Текстове: Вроден и придобит имунитет.
2. Текстове: Карбоксилни киселини. Производни на карбоксилните киселини. Аминокарбоксилни киселини.

XV седмица

Упражнения за изразяване на дефиниция; характеристика; функция/служба; приложение/използване/значение в текстове по биология и химия.

1. Текстове: Доказателства за еволюцията. Съвременни представи за еволюцията.
2. Текстове: Въглехидрати.

СЕКТОР БЪЛГАРСКИ ЕЗИК

Съгласувано с Ръководител Катедра по езиково
обучение, медицинска педагогика и спорт:

/ проф. Д. Сиджимова, дф /

Програмата е приета на Катедрен съвет чрез гласуване –
протокол № 2/21.06.2021 г.